

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Іван ЛЯХОВЧЕНКО, 1989 року народження, освіта вища: у 2018 році закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю «Право» (диплом М19 №003342 від 16.01.2019), прокурор, у 2021 році вступив до аспірантури Національного університету «Одеська юридична академія», виконав акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, від 04 липня 2025 року № 2082-10, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради **Дмитра ЦЕХАНА**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: **Вадима ПОЖАРА**, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Людмили ГУРТІЄВОЇ, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: **Оксани КУЧИНСЬКОЇ**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Вікторії РОГАЛЬСЬКОЇ, кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні «14» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Івану ЛЯХОВЧЕНКУ на підставі публічного захисту дисертації «Підтримання обвинувачення прокурором в суді присяжних» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Юрій АЛЕНІН, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати, які мають наукову новизну:

вперше

- запропоновано передбачити у кримінальному процесуальному законодавстві положення, відповідно до якого у випадку розгляду злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості судом присяжних, до складу такого суду присяжних має входити мінімум одна жінка та один чоловік, що дозволить мінімізувати вплив статі на кінцеве судове рішення;

- доведено доцільність введення в правову доктрину терміна «інкримінація», який можна розглядати як обвинувачення в його матеріально-правовому сенсі, тобто як певне твердження, що дозволить мінімізувати плутанину в означених термінах;

- запропоновано обмежити дію ч. 4 ст. 347 КПК України під час розгляду кримінального провадження судом присяжних та заборонити суду обмежувати прокурора в зачитуванні короткого викладу обвинувального акта, забезпечуючи можливість присяжним повною мірою ознайомитись з обвинуваченням, що дозволить частково компенсувати відсутність у них юридичних знань та досвіду здійснення правосуддя;

- запропоновано на нормативному рівні унеможливити розширення прокурором меж обвинувачення у вступній промові шляхом доповнення ч. 1 ст. 349 КПК України наступним реченням: «У вступній промові прокурора не можуть надаватися нові відомості або відомості, які суттєво змінюють межі обвинувачення, які були сформовані обвинувальним актом»;

- доведено необхідність доповнення до ч. 3 ст. 349 КПК України наступним положенням: «Не допускається визнання недоцільним дослідження доказів, які доводять винуватість особи, під час розгляду кримінального провадження судом присяжних» задля забезпечення повного судового розгляду судом присяжних;

удосконалено

- класифікацію статей КПК України, які регулюють діяльність суду присяжних, відповідно до якої доцільно виділяти загальні положення діяльності суду присяжних (ст.ст. 383, 384 КПК України); залучення присяжних (ст.ст. 385, 387, 390 КПК України); права, обов'язки та гарантії діяльності присяжних (ст.ст. 386, 388, 389 КПК України); нарада та голосування присяжних (ст. 391 КПК України);

- позицію щодо необхідності акцентування уваги в нормах КПК України на тому, що присяжні на рівні з професійними суддями є уповноваженими учасниками кримінального провадження, задля чого доцільно ч. 1 ст. 386 КПК України викласти в наступній редакції: «Присяжний уповноважений...»;

- визначення терміна «обвинувачення», який пропонується розглядати як функцію (тобто як окремий напрямок діяльності у кримінальному провадженні), яка проявляється як діяльність сторони обвинувачення в суді зі збирання відомостей для формування або уточнення інкримінації, а також доведення повноти та відповідності інкримінації;

- розуміння специфіки реалізації презумпції невинуватості під час судового розгляду, відповідно до якої саме прокурор в процесі підтримання державного

обвинувачення своїми активними діями наповнює віртуальну модель стандарту доказування «поза розумним сумнівом» конкретними фактами, які мають переконати суд у тому, що особа вчинила кримінальне правопорушення;

набуло подальшого розвитку

- позиція про те, що у ХХ сторіччі на території України хоча і були наявні певні ознаки забезпечення народовладдя у правосудді, проте реального залучення населення до здійснення правосуддя не було, адже основною метою використання суду присяжних є гуманізація сфери кримінальної юстиції та покарання, що не було забезпечено у зазначений історичний період;

- пропозиція розподілу повноважень прокурора, які передбачені ст. 36 КПК України, на три групи: повноваження на стадії досудового розслідування, судового розгляду та в межах міжнародного співробітництва;

- позиція щодо дослідження специфіки засади змагальності з точки зору юридичних та фактичних можливостей її реалізації, де юридичні можливості – це конкретні норми кримінального процесуального законодавства, які були закладені законодавцем та які забезпечують можливість реалізації засади змагальності під час судового розгляду, а фактичні можливості пов'язані з конкретною поведінкою відповідних суб'єктів кримінального процесу;

- пропозиція щодо окремої підготовки прокурорів для підтримання обвинувачення судом присяжних з урахуванням специфіки такої форми здійснення правосуддя, а також введення таких прокурорів до групи прокурорів під час відповідного судового розгляду.

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 8 наукових публікацій, у тому числі 6 статей, опубліковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях:

Ляховченко І.А. Моделі суду присяжних у країнах романо-германської правової системи: міжнародний досвід та можливості імплементації в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. № 4. (86). С. 387-392

Ляховченко І.А. Особливості оголошення прокурором обвинувального акту в суді присяжних. *Правові новели: науковий юридичний журнал*. 2024. № 24. С. 144-149

Ляховченко І.А. Вступна промова прокурора в суді присяжних. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 599-600

Ляховченко І.А. Співвідношення понять «права» та «повноваження» присяжних у кримінальному процесі України. *Право та державне управління*. 2024. №4. С. 501-506.

Ляховченко І.А., Аленін Ю.П. Участь прокурора в судових дебатах у суді присяжних. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 617-622

Аленін Ю.П., Іщук Д.О., Ляховченко І.А. Відмова судом присяжних від дослідження доказів щодо обставин, які ніким не оспорюються: аналіз потенційних ризиків. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 831-834

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили свої зауваження:

Дмитро ЦЕХАН, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», зазначив, що як зазначають колеги, що під час захисту оцінюється дві сторони: спочатку сам текст дисертації, а потім – процедура захисту і сам дисертант. Вказав, що за комплексною оцінкою дисертант дійсно набув всі навичок та компетентностей, знань, які повинна набути особа, яка здобуває ступінь доктора філософії, що підтверджується проведенням захистом, відповідями дисертанта на запитання, коректністю наукової дискусії та безпосередньо проведенням дослідженням. Приєднався до слів офіційних опонентів щодо важливості того, що захищаються практичні працівники, оскільки це «мости» між наукою та практикою, кореляція та обмін ідеями, зближення науки та практики, що на сьогодні є потрібним. Висловив думку, що дисертація відбулася і те, що буде підтримувати Івана Анатолійовича щодо присудження йому ступеня доктора філософії за пошукуваною спеціальністю.

Вадим ПОЖАР, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження та дискусійні положення виклав у письмовому вигляді у наданій рецензії та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що захист відбувся достойно, здобувач оволодів всіма навичками, необхідними для наукового дослідження, результатом чого є робота, яка справляє позитивне враження, вона має дискусійні питання, проте це наука – без цього не обходиться. Підтримав Оксану Петрівну в тому плані, щоб дисертант склав певні практичні методичні рекомендації для працівників прокуратури саме в цьому напрямі – підтримання обвинувачення в суді присяжних, тому що їх наразі немає, а в такій роботі можна було б акцентувати увагу саме на тих проблемних питаннях, починаючи з оголошення обвинувального акта, особливо питання виступу під час судових дебатів, на які питання прокурору слід звертати увагу при підготовці до судових дебатів у суді присяжних, що матиме велику практичну цінність. Висловив переконання, що такі рекомендації будуть досліджуватися і в науковій літературі. Зазначив, що дисертант заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Людмила ГУРТІЄВА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження та дискусійні положення виклала у письмовому

вигляді у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що приєднується до думок членів ради, що були зазначені, вказала, що дисертант оволодів всіма необхідними навичками та висловила переконання, що він заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Оксана КУЧИНСЬКА, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, критичні зауваження та дискусійні положення виклала у письмовому вигляді у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що після доповіді здобувача, на окремі аспекти якої звертали вже увагу члени ради, зазначила, що не лише в дисертації, але й у доповіді здобувач висвітлив питання, які є небезспірними, відмітила відповіді на зауваження, які надавалися офіційними опонентами та рецензентами, після заслуховування яких офіційний опонент прийшла висновку, що не змінює своєї думки з приводу того, що Іван Анатолійович Ляховченко заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». Водночас звернулася до здобувача, членів кафедри, наукового керівника – вельмишановного Юрія Павловича, який був в неї опонентом на докторській дисертації, з проханням, щоб була видана монографія чи хоча б методичні рекомендації для прокурорів, які знадобляться в роботі. Висловила думку, що робота не повинна бути забутою, а її мають бачити практики, в тому числі колеги-прокурори здобувача. Зазначила, що чекатиме монографію, яку, на її думку. Вона разом з пані Вікторією з задоволенням буде рецензувати. Звернулася з пропозицією, з урахуванням зауважень, доповнити монографію і видати її. Висловила слова вдячності ЗСУ, завдяки яким відбувся захист.

Вікторія РОГАЛЬСЬКА, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ, критичні зауваження та дискусійні положення виклала у письмовому вигляді у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що складно доповідати після такого наставництва щодо підготовки монографії та методичних рекомендацій, проте відмітила, що всі за те, щоб наука рухалася та підтримала слова шановної Оксани Петрівни з приводу подяки ЗСУ, що наразі всі мали можливість здійснювати те, що вміють, люблять, роблять кожного дня і задача – давати дорогу тим, хто цього достойний. Відмітила, що виступ Івана Анатолійовича та його дисертаційне дослідження – свідчення того, що є люди, які знаходяться в практиці, проте знаходять можливості та час для того, щоб підготувати достойне дослідження, відстояти його під час захисту перед членами спеціалізованої вченої ради, надати відповіді на всі ті запитання, які лунали, підготувати ґрунтовні відповіді на всі зауваження. Погодилася, що задля того, щоб праця не пройшла задарма, потрібно все це врахувати, щось доопрацювати, висловила переконання, що мабуть з'явилися думки, коли робота вже була завершена та дати вихід в світ тій праці, що, по суті, є. Запросила здобувача стати ментором для колег по вказаній тематиці, оскільки він, як ніхто, зможе їх навчити та розказати велику кількість особливостей, які

будуть цікаві практичним працівникам і науковцям. Висловила слова підтримки. Зазначила, що захист був достойним, а Іван Анатолійович за результатами захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Івану ЛЯХОВЧЕНКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Дмитро ЦЕХАН